

Jacek Czarecki

Przesłanki korzystania z zewnętrznych usług księgowych przez mikro i małe przedsiębiorstwa z województwa lubelskiego

Ekonomiczne Problemy Usług nr 34, 536-542

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JACEK CZARECKI
UMCS w Lublinie

PRZESŁANKI KORZYSTANIA Z ZEWNĘTRZNYCH USŁUG KSIĘGOWYCH PRZEZ MIKRO I MAŁE PRZEDSIĘBIORSTWA Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Wprowadzenie

Celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie wyników badań empirycznych dotyczących stosowania outsourcingu usług księgowych przez podmioty gospodarcze z województwa lubelskiego. W artykule przedstawiono, w ujęciu ilościowym, rzeczywiste zainteresowanie przedsiębiorców usługami, świadczonymi na ich rzecz przez wyspecjalizowane biura rachunkowe. Wyodrębnione miejsce w artykule zajmują zdefiniowane przez respondentów determinanty, skłaniające ankietowane firmy do skorzystania z outsourcingu usług księgowych. Zaprezentowane rozważania dotyczące zlecenia poza przedsiębiorstwo wykonywania operacji rachunkowych oparte zostały na przeprowadzonej w różnych układach pogłębionej analizie struktury stosowania outsourcingu usług księgowych przez jednostki gospodarcze. Ze względu na fakt, iż outsourcing jest wciąż dynamicznie rozwijającym się przedsięwzięciem¹, badanie jego wykorzystania przez podmioty wydaje się być bardzo zasadne.

Zakres i metodologia badań

W drugim półroczu 2007 roku autor artykułu przeprowadził² badania ankietowe w 508 przedsiębiorstwach z województwa lubelskiego. Analiza przedstawiona w niniejszym artykule opiera się natomiast na 464 podmiotach (spośród 477 ankietowanych mikro i małych firm), gdyż tyle prawidłowo wypełniło kwestionariusze ankietowe. Odpowiada-

¹ Por. M. Trocki, *Outsourcing. Metodarestrukturyzacji działalności gospodarczej*, PWE, Warszawa 2001, s. 13.

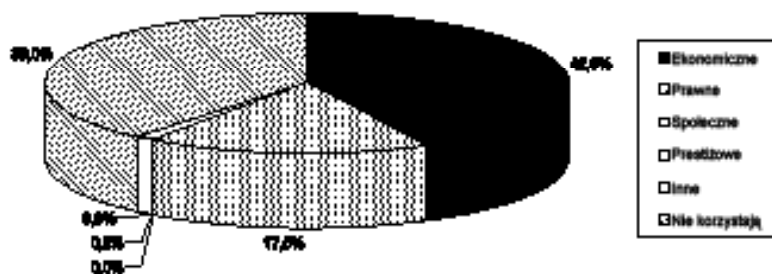
² Badania przeprowadzone zostały wraz z R. Zajkowskim z Wydziału Ekonomicznego UMCS w Lublinie. Zob. J. Czarecki, R. Zajkowski, *Elastyczne formy zatrudnienia i outsourcing w opinii przedsiębiorstw z województwa lubelskiego*, Lubelskie Forum Pracodawców, Lublin 2007.

jące jednostki gospodarcze zostały zaklasyfikowane do poszczególnych grup wielkości na podstawie ustawowego wymogu dotyczącego zatrudnienia. Informacje dotyczące generowanej wartości przychodów netto ze sprzedaży i wysokości sumy bilansowej, ze względu na ochronę danych osobowych, nie zostały przez przedsiębiorstwa udostępnione. Według podstawowego zastosowanego kryterium doboru podmiotów do próby badawczej, jakim była liczba zatrudnionych w nich pracowników, rozkład firm był następujący: 47,6% stanowiły jednostki mikro, zaś 52,4% małe. Badane przedsiębiorstwa występowały w różnych formach organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności gospodarczej. Dominującą formą była spółka z ograniczoną odpowiedzialnością stanowiąca 36,6% badanej grupy. Równie wysoki udział w zbiorowości stanowiły przedsiębiorstwa osób fizycznych – 32,8%. Nieco ponad 18% udział miały spółki jawne, zaś 10,3% spółki akcyjne. Odnotowano również 2,2% udział w próbie innych form prawnych (spółek cywilnych, spółdzielni, przedsiębiorstw państwowych). Wyróżniono cztery główne rodzaje działalności gospodarczej prowadzonej przez ankietowane firmy. Największy udział miały usługi, które stanowiły 48% aktywności gospodarczej respondentów. Działalność handlowa stanowiła niespełna 33%, sektor budowlany 12%, zaś 6% ankietowanych reprezentowało sektor produkcyjny. Z punktu widzenia terytorium, prawie połowa (49,4%) ankietowanych przedsiębiorstw scharakteryzowało rynek działania swojej firmy jako rynek wojewódzki. 25,9% odpowiadających podmiotów stwierdziło, że ich działalność operacyjna jest zorientowana na rynek lokalny. Tak duży odsetek jednostek gospodarczych w ten sposób określających rynek, na którym prowadzą działalność, świadczy o nie największym ich potencjale ekonomiczno – handlowym. W ankietowanej grupie, na zasięg ogólnopolski swojego rynku działania, wskazało 11% przedsiębiorstw, na zasięg regionalny (część Polski) 10,1%, zaś jako rynek międzynarodowy scharakteryzowało go zaledwie 3,7% pytanych firm.

Czynniki determinujące zlecenie usług księgowych na zewnątrz przez przedsiębiorstwa z województwa lubelskiego

Spośród ankietowanych przedsiębiorców 61% zlecało na zewnątrz swojej firmy prowadzenie księgowości. Własny pion rachunkowości posiadało natomiast 39% badanych jednostek gospodarczych. Głównym powodem zlecenia realizacji tych usług był czynnik ekonomiczny (niższe koszty wynajmu usług rachunkowych w specjalistycznym biurze niż utrzymywania własnych kadr). Wskazało na niego 69,6% respondentów korzystających z outsourcingu księgowości, podczas gdy na względy prawne (przeniesienie odpowiedzialności za kwestie bilansowe i podatkowe na biura rachunkowe) wskazało tylko 28,6% odpowiadających (por. rys. 1). Sytuacja taka jest o tyle ciekawa, iż najczęściej, w różnego rodzaju ankietach, przedsiębiorcy podają, że zagrożenia dla firmy płynące z pionu księgowości związane są z głównie z nieprawidłowymi rozliczeniami podatkowymi czyli czynnikami prawnymi. Poza przesłankami ekonomicznymi i prawnymi, przedsiębiorcy mogli wybrać także z kafeterii czynniki społeczne, prestiżowe lub „inne” determinujące skorzystanie

przez nich z outsourcingu rachunkowości. W całej badanej grupie podmiotów nie znalazł się jednak żaden respondent, który wskazał na czynnik społeczny, zaledwie jedna osoba (tj. 0,4% populacji badanej grupy, zlecającej na zewnątrz swojej firmy księgowość) zdecydowała się na zastosowanie zewnętrznych usług rachunkowych ze względów prestiżowych i czterech (tj. 1,4% ankietowanej zbiorowości) podały, iż podjęły taką decyzję ze względów „innych”. Zaprezentowane powyżej wyniki ankiety pokazują jednak wyraźnie, iż niższy koszt finansowy prowadzenia ksiąg rachunkowych na zewnątrz firmy przewyższa obawy związane z kosztami błędnych decyzji podatkowo-prawnych.

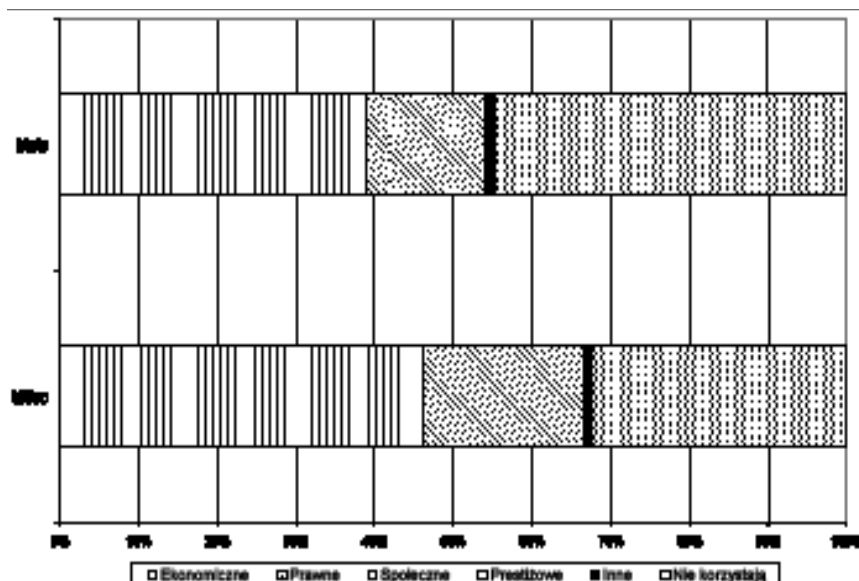
Rys. 1. Przesłanki wpływające na zlecenie usług księgowych na zewnątrz przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Interesujących informacji na temat zlecenia księgowości na zewnątrz przedsiębiorstw dostarcza rozkład korzystania z outsourcingu tych usług dokonany w oparciu o klasę wielkości jednostek. W przypadku zlecenia poza podmiot usług rachunkowych zaobserwowano, że większy odsetek małych firm niż mikroprzedsiębiorstw posiadał własny dział księgowości. Mikrofirmy dużo częściej korzystały więc z zewnętrznych usług rachunkowych (por. rys. 2). Dla ponad dwóch trzecich z nich (dokładnie 67,4%) księgowość była prowadzona przez biura rachunkowe. Sytuacja taka wydaje się jak najbardziej prawidłowa, gdyż ze względu na zwykle niewielką skalę prowadzonego biznesu i oszczędność na wydatkach osobowych to właśnie ta grupa jednostek gospodarczych jest docelowym klientem biur rachunkowych (choć nie zawsze i nie wszystkich biur). Pomimo, iż sporo mniejszy odsetek zbiorowości małych podmiotów, w porównaniu do mikroprzedsiębiorstw, stosuje outsourcing usług rachunkowych, to wartym odnotowania jest fakt, że jednostki te częściej zlecają usługi rachunkowe, niż korzystają z własnego głównego księgowego. Ponad 55% z nich zlecało na zewnątrz prowadzenie księgowości.

Zarówno dla mikro, jak i małych firm najważniejszą przesłanką stosowania outsourcingu rachunkowości była wpływająca z tego korzyść ekonomiczna. Na czynnik ten wskazało nieco ponad 68% ankietowanych mikroprzedsiębiorców korzystających z obcych usług

księgowych i prawie 71% respondentów z sektora małych jednostek. Najmniejsze podmioty przywiązują z kolei większe znaczenie niż małe firmy do prawnych czynników wyboru zlecenia na zewnątrz rachunkowości. Ponad 30% zapytanych mikroprzedsiębiorców, wobec niespełna 27% małych jednostek, zadeklarowało, że to właśnie prawne aspekty zadecydowały o wyprowadzeniu księgowości poza podmiot.

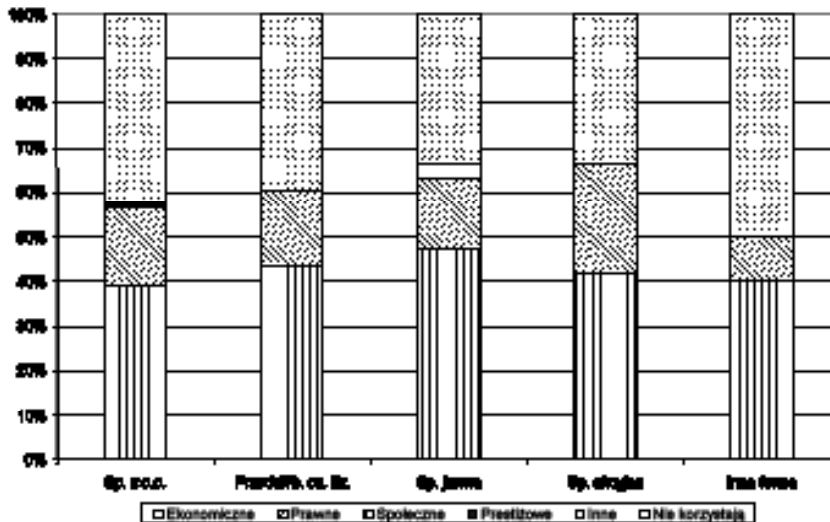
Rys. 2. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorstw dotyczących przesłanek stosowania outsourcingu usług księgowych według klas wielkości podmiotów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Niezmiernie ciekawe wnioski wypływają z analizy związków struktury korzystania z outsourcingu usług księgowych z formą organizacyjno-prawną ankietowanych jednostek.

Po pierwsze, zauważyć można, iż to nie – jakby to się mogło powszechnie wydawać – przedsiębiorstwa osób fizycznych, ale spółki jawne i spółki akcyjne najczęściej zlecały na zewnątrz świadczenie na ich rzecz usług rachunkowych. Dla dwóch trzecich spółek jawnych i spółek akcyjnych księgowość była prowadzona przez biura rachunkowe, podczas gdy tylko sześciu na dziesięciu samodzielnych przedsiębiorców korzystało z tej formy prowadzenia księgowości. Wśród spółek z ograniczoną odpowiedzialnością do sięgania po zewnętrzne wsparcie w tej dziedzinie przyznało się nieco ponad 57% ankietowanych, zaś

spośród innych form prawnych (spółdzielnie, spółki cywilne, przedsiębiorstwo państwowe) dokładnie co drugi reprezentujący je respondent (por. rys. 3).

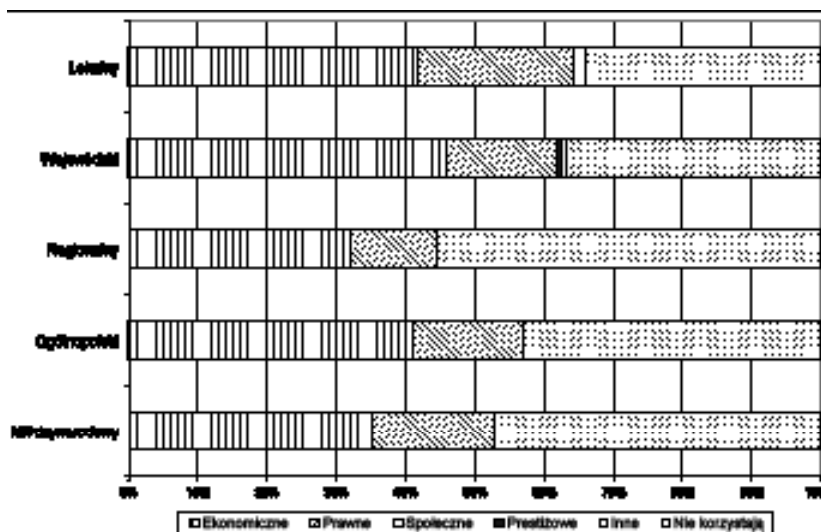
Rys. 3. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorstw dotyczących przesłanek stosowania outsourcingu usług księgowych według form organizacyjno-prawnych podmiotów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Po drugie, właśnie w grupie podmiotów, określonych mianem inne formy prawne, zanotowano najwyższą (w wymiarze procentowym) liczebność jednostek deklarujących, iż głównym powodem zlecenia realizacji usług rachunkowych był czynnik ekonomiczny. Przesłanka ta podana została przez 80% zbiorowości tej grupy, podczas gdy wśród przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą wskazało na nią 71,7% ankietowanych, a wśród respondentów reprezentujących spółki jawne – 71,4%. Determinant ekonomiczny był także najważniejszy dla 68,4% spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i tylko dla 62,5% spółek akcyjnych. W tej ostatniej grupie firm odnotowano natomiast najwyższy, w całej badanej w różnych przekrojach populacji, odsetek jednostek, dla których czynnik prawny był najbardziej istotnym argumentem skorzystania z outsourcingu usług księgowych. Uznało tak 37,5% ankietowanych spółek akcyjnych, podczas gdy wśród spółek z ograniczoną odpowiedzialnością odnotowano 29,6% wskazań tej przesłanki, zaś wśród przedsiębiorców indywidualnych 28,3%. Prawne aspekty były także najważniejszym kryterium zlecenia rachunkowości na zewnątrz dla 23,2% odpowiadających, wywodzących się ze spółek jawnych i co piątego reprezentującego inne formy prawne. W tym miejscu warto

dodać, iż trzech respondentów z grupy spółek jawnych (tj. 5,4% grupy) podało, iż czynniki inne zdecydowały o skorzystaniu z outsourcingu rachunkowości. Nie określili oni jednak jakie to były przesłanki.

Interesujące zależności zaobserwowane zostały także w toku analizy związków terytorialnego zasięgu działalności prowadzonej przez ankietowane jednostki gospodarcze ze strukturą korzystania z outsourcingu usług rachunkowych. Zauważono bowiem, iż z usługowego prowadzenia księgowości korzysta dużo więcej firm, które obszar swojego funkcjonowania określają jako niezbyt rozległy (tzn. działają lokalnie lub w danym województwie) niż przedsiębiorstw operujących na bardziej pojemnych rynkach (por. rys. 4). Outsourcing usług rachunkowych stosowało prawie dwie trzecie (65,8%) podmiotów definiujących rynek swojego produktu jako lokalny i 63,3% przedsiębiorców identyfikujących go jako wojewódzki, podczas gdy z drugiej strony do korzystania z usług biur księgowych przyznało się 52,9% respondentów działających na rynku międzynarodowym i 56,9% na rynku ogólnopolskim. Przypuszczać należy, że wystąpienie takiego zjawiska wynika z faktu, iż firmy o najmniej rozległej terytorialnie skali działania to także najmniejsze jednostki ze względu na klasę wielkości, a to one zgłaszają największy popyt na zewnętrzne usługi rachunkowe. Dość trudnym do zinterpretowania w tym miejscu jest jednak fakt, iż najniższy odsetek w tej zbiorowości (tj. 44,7%) odnotowano w grupie firm operujących na rynkach regionalnych (część Polski – więcej niż jedno województwo).

Rys. 4. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorstw dotyczących przesłanek stosowania outsourcingu usług księgowych według terytorialnego zasięgu działania podmiotów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Zakończenie

Zaprezentowane powyżej rezultaty ankiety – przeprowadzonej wśród firm z województwa lubelskiego – dowodzą, że outsourcing usług księgowych jest dość popularny. Dla każdego z sześciu z dziesięciu ankietowanych przedsiębiorstw księgi rachunkowe były prowadzone przez wyspecjalizowane zewnętrzne jednostki. Częściej wykonywanie zadań księgowych poza firmą deklarowały mikro podmioty gospodarcze (67,4%) niż przedsiębiorstwa małe (55,1%). Najważniejszą przesłanką dla respondentów, która decydowała o zleceniu zewnętrznej instytucji prowadzenia rachunkowości okazał się być czynnik ekonomiczny. Przeprowadzona w różnych układach analiza struktury wykorzystywania outsourcingu usług księgowych przez przedsiębiorstwa pozwala wyciągnąć jednoznaczny wniosek, iż rozwiązanie to stosują przeważnie najmniejsze, lokalnie działające podmioty.

DETERMINANTS OF USING ACCOUNTANCY SERVICES OUTSOURCING IN ENTERPRISES FROM LUBLIN REGION

Summary

The article presents the surveyed entrepreneurs' accountancy services outsourcing indicated by the companies from Lublin Region. The research was carried out by the author on the basis of an analysis of 464 enterprises. Companies represent micro and small category size. The results of studies performed among companies prove that they frequently apply book-keeping services outsourcing and positively evaluate influence of these services on their business standing. As many as 61% surveyed businesses declared that they used accountancy services. 69.6% of these companies declared using book-keeping services for economic reasons and 28.6% for legal reasons. 67.4% micro entrepreneurs claimed that they applied accountancy services, while 55.1% small companies declared using this kind of outsourcing. Among micro businesses, the main reasons for using book-keeping services were: economic determinants (68.5%) and legal determinants (30.2%). Among small enterprises, the main reasons for using accountancy services were also: economic determinants (70.9%) and legal determinants (26.9%).